

mea
Eidsvaag; ve
Erica Tetrax L.:
en og Rindalen samt i Folda
Digitalis purpurea L.: Eikisdals
med Aconitum), Siradal; Eidsvaag; ved Kri
Pedicularis silvatica L.: Ved Kristianssund.
munculus Flammula L.: Sundalen; Storlidalen;
ogsaa ellers i de lavere kontinentale egne, men isæ
Lilledalen i agre.
talen: Romundstad.
talsmyrene. Eksemplarer
Sundalen, ogsaa alm.

Plantegeografiske undersøgelser

i det indre af Romsdals amt med tilstødende fjeldtrakter.

(Stipendieindberetning til videnskabselskabet i Trondhjem)
af **Ove Dahl.**

I.

Sommeren 1892 tilstodes der mig et stipendium af det kgl. norske videnskabers selskab i Trondhjem til at fortsætte mine med offentligt stipendium 1890 begyndte botaniske undersøgelser i de indre fjeldtrakter af Romsdals amt.

Jeg fortsatte først mine undersøgelser i fjeldpartiet Troldeheimen, hvor jeg først tog kvarter paa Grundalssæteren ved Jølvanvandet i Rennebo, nær grænsen mod Meldalen, Rindalen og Opdal. Herfra undersøgtes det i syd liggende fjeldparti Skrikhø og Kjøljen indtil Mildalsglupen, et meget trangt dalføre, der fra vest mod øst gjennestrømmes af Minilla og i vest afstænges ved det vilde fjeldparti Svarthammeren. Desuden foretoges ekskursioner mellem Svartaadalen og Romundstadbygden i R

søgtes det sydlige, Opdal tilhørende partidenes østside, fjeldtrakterne ovenfor St Gjevilvandets nordøstside, først fra Stor Gjevilvandet (Vasendsæteren, Golvakersæ

Hermed afsluttede jeg mine undersøgelser. Jeg drog ned gennem Opdal til skydsstationen i Svartaadalen. Dvælede jeg en dag, der benyttedes til en tur til det nærliggende Ekretind. Da jeg paa

Plantegeografiske undersøgelser

det indre af Romsdals amt med tilstødende fjeldtrakter.

II.

(Reiseindberetning til det kgl. norske videnskabers selskab for sommeren 1893)

af

Ove Dahl.

Undersøgelserne i det indre af Romsdals amt med tilstødende fjeldtrakter fortsattes sommeren 1893 fra begyndelsen af juli til noget over midten af august, ogsaa denne gang med understøttelse fra det kgl. norske videnskabers selskab i Trondhjem. *)

Undersøgelserne begyndte i Sundalen paa Nordmøre.

Fra Sundalsøren foretoges først en ekskursion opover den nærliggende Lilledal til Stolvandet med afstikkere til urene under Kalken paa dalens østside, dernæst besteges Hofsnæbba (indtil c. 1300 m. o. h.) fra Sandviksdalen, en sæterdal, der udmunder nær Sundalsfjordens bund, og endelig besøgtes Vinnubræns rand med opstigning ad lien ovenfor Løken (8 km. ovenfor Sundalsøren) og nedstigning om Hoaas.

*) Min første afhandling er optaget i selskabets aarskrift for 1893. Til det denne afhdl. vedføjede rids henvises ved de nedenfor anførte lokaliteter.

En resumé af mine undersøgelser paa denne sidste reise er givet i Chr. a Vidsk. Selsk. Fhdlgr. 1893. No. 21. I denne er indloben nogle mindre korrekte udtryk, som jeg her griber anledningen til at berigtige.

Pag. 4 l. 3 fra oven skal istedetfor vestside staa østside.
 „ 15 - 12 ——— østside „ vestside.
 „ 21 - 18 ——— østside „ sydside.

ene og i fjeldlie
ved Tovandene; fje
Opdal; Sundalens fje
grænse: Kringlehø ved
vandet henved 1000 m.
Carex pilulifera L.:
(c. 900 m. o. h.); Svartaa
klampen og ved Svisdal i S
vistnok foittrinsvis i kystegne
templ. alm. nedenfor birkegræn
Carex binervis Sm.: Ved
Juncus squarrosus L.
er Svartaagens udt
etknobbe

Det Kongelige Norske
Videnskabs Selskabs Skrifter
(Kgl. Norske Vidensk. Selsk. Skr. 2011 (4), 53-56)

Ove Dahl

*Plantegeografiske undersøgelser i det indre af Romsdals
Amt med tilstødende fjeldtrakter, I og II*

DKNVS Skrifter 1893 og 1894¹

Per M. Jørgensen

Universitetsmuseet i Bergen

Ove Dahl gjør i denne artikkelen rede for de funn av planter han har gjort under feltarbeide i det indre av Romsdal, et plantegeografisk meget spennende distrikt som før hans tid var meget dårlig kjent.

Ove Christian Dahl

var født i Orkdalsøra i 1862, men var oppvokset i Trondheim der han tok artium i 1880, og straks etter begynte han språklige studier i Christiania. Hans hovedfag var oldnorsk, og han studerte også gresk og latin. Imidlertid var botanikken en kjær hobby allerede fra oppveksten. Han fulgte derfor Axel Blytts ekskursjoner og forelesninger under studietiden, og ble en av dennes kjæreste og beste elever, samt hans assistent fra 1893 (fra 1896 med

Ove Dahl, *Floraen i Finnmark fylke.*

¹ Stipendieindberetning til videnskabselskabet i Trondhjem.

tittel konservator). Det var han som etter Blytts plutselige død i 1898 fullførte den flora som kom til å bli flere generasjoners standardverk over norske planter, og ifølge Holmboe var Dahls egne bidrag til verket betydelige. Dette var en oppgave han var særdeles velegnet for siden han allerede da (1902-1906) hadde rukket å undersøke floraen i store deler av landet. Det er neppe noen norsk botaniker før eller etter ham som har gått (til fots!) så meget på kryss og tvers i det langstrakte landet vårt fra Ryfylke og helt nord til Varanger for å kartlegge floraen. Holmboe skriver i sine minneord at når det ble vår i luften, ble Dahl urolig og pakket ryggsekken sin. Når vi i ettertid vet at han ble diagnostisert som manisk depressiv og plassert på Gaustad fra 1922 av (der han døde i 1940), er det grunn til å tro at han kjente det som en befrielse å få komme ut i naturen. Han la ut på slike store turer hver sommer mellom 1890 og 1920, kun med ett unntak (1902 da han studerte i Wien), og samlet flittig på til dels meget utilgjengelige steder, så det er ikke rart at han fant mange nye planter for landet og regionene og etterlot seg et fantastisk rikt materiale, bl.a. av den valmue art fra Varanger som Nordhagen med rette oppkalte etter ham: *Papaver dahlianum*.

Men han fikk også en annen viktig rolle i norsk botanikk: han ble vår første historiker i faget. I 1890 fikk han i oppdrag av Vitenskapsselskapet å gjennomgå og ordne selskapets botaniske samlinger, og der fant han meget spennende stoff særlig knyttet til biskop Gunnerus som hadde skrevet den første norske flora. Om dette og andre tilløp til botanisk utforskning gjort tidligere her i landet, skrev han en serie i selskapets skrifter fra 1892 til 1911. I tillegg kom flere andre arbeider som handler om vår tidlige botaniske historie basert på nitidige studier av arkivmateriale, særlig i København. Han hadde nok planer om flere «dypdykk» i arkivmaterialet, siden hans artikkel fra 1921 om Martin Vahls Finnmarksreise bærer hovedtittelen «Bidrag til den norske botanikks historie I». Dessverre ble han året etter innlagt på Gaustad og var ikke i stand til å fullføre dette prosjektet, men det han rakk før sykdommen slo til, er viktige kildekrifter for botanikkens historie her i landet, og de har fremdeles stor verdi.

Presentasjon av arbeidet

Arbeidet om floraen i det indre av Romsdal er det andre i den serie av viktige floristiske og plantegeografiske, regionale monografier han fikk utgitt. Først kom arbeidene om Trollheimen (1891-92), deretter ytre Sunnmøre (1894), Nordfjord og Sunnfjord (1896-98), indre Ryfylke (1907), Helgeland (1912-14), og til slutt hans store verk om Finnmarks flora i 1934, som professor Holmboe sørget for å få utgitt under hans sykdomsperiode. Det er grunn til å merke seg at han ofte har med plantegeografi i titlene, noe som indikerer at hans arbeider ikke kun gikk ut

på å angi hvilke planter han hadde samlet, men at hovedmålet var å kartlegge deres utbredelse og utvilsomt å belyse læremesterens teori om innvandringen av den norske flora (Blytt 1876). Dette er tydelig allerede fra det første arbeidet og også i dette arbeidet om Romsdal der han er særlig opptatt av utbredelsen av «de kontinentale fjellplantene» i regionen som han lager et eget utbredelseskart for. Han er jo en pioner i dette spennende og vanskelig tilgjengelige området, selv om vår første fjellbotaniker Christen Smith (1785-1816) hadde vært der før, og dessuten selveste Gunnerus. De fant imidlertid ikke så meget av interesse. Dahl derimot gjorde flere spennende funn ikke minst ved Gjevilvasskammen der fjellvalmuen og andre sentriske arter fantes, som kom til å spille en rolle i senere diskusjoner om overvintringsteorien (Sørensen 1949, Gjærevoll 1959). Interessant nok er han selv ikke opptatt av dette aspektet, sikkert siden det ikke opprinnelig stod så sterkt i fokus hos Blytt, men først ble påpekt og videreutviklet av Sernander noen få år senere. Dahls hovedpoeng (fremsatt i andre del av arbeidet) er at: «man faar en stor, omtrent sammenhengende kontinental arktisk plante-koloni i det indre af Søndre Trondhjems og Romsdals amter, Kristians amts nordparti og Hedemarkens nordvestlige mod Dovre stødende del (...) Adskilt ved mellomliggende golde fjeldpartier faar man da forskjellige mindre partier af denne hovedkoloni, nemlig: 1) Trolldheimen, 2) Sunndalens sydparti-Lesje, 3) Dovre-Foldalen, 4) Lom-Vaage, 5) Skiaker-Tafjord.» Han har åpenbart observert det oppbrudte utbredelsesmønstrer, men forklarer tilsynelatende dette med økologiske forhold («golde fjeld»), og diskuterer ikke saken ytterligere.

Litteratur:

- Blytt, A. 1876: Forsøg til en Theori om Indvandringen af Norges Flora under vekslede regnfulde og tørre Tider. *Nyt Mag. Naturv.* 21: 279-362.
- Blytt, A. 1902-1906: *Haandbog i Norges flora*. Christiania, 780 s.
- Dahl, O. 1891: Vegetationen i Trollheimen (Surendal-Sundalsfjellene). *Christiania Vidensk. Selsk. Forh.* 1891, no.4 (med et tillegg som no.11, 1892).
- Dahl, O. 1892: Biskop Gunnerus' virksomhed fornemmelig som botaniker, tilligemed en oversikt over botanikkens tilstand i Danmark og Norge indtil hans død. *Kgl. norske Vidensk. Selsk. Skr.* 1888-90: 102-253 (+ diverse tillegg samme sted (1893-1911)).
- Dahl, O. 1895: Plantegeografiske undersøgelser i ydre Søndmøre. *Christiania Vidensk. Selsk. Forh.* 1894, nr. 11.
- Dahl, O. 1896: Kystvegetationen i Romsdal, Nord- og Søndfjord. *Christiania Vidensk. Selsk. Forh.* 1896, nr. 3.

- Dahl, O. 1898: Botaniske undersøgelser i Søndfjords og Nordfjords distrikter. *Christiania Vidensk. Selsk. Forh.* 1898, nr. 3.
- Dahl, O. 1906-07: Botaniske undersøgelser i indre Ryfylke. I, II. *Christiania Vidensk. Selsk. Forh.* 1906, nr. 3 og 1907, nr. 4.
- Dahl, O. 1912-1915: Botaniske undersøgelser i Helgeland I, II. *Vidensk. Selsk. skr.i Mat. Nat. kl.* 1911, nr. 6 & *ibid.* 1914, no. 4.
- Dahl, O. 1921: Bidrag til den norske botanikks historie I. Martin Vahls reise til Finnmarken 1787-88. *Tidskr. Hist. Bot.* I: 190-206.
- Dahl, O. 1934: Floraen i Finnmarks fylke. *Nyt Mag. Naturv.* 69: 1-430.
- Gjærevoll, O. 1959: Overvintringsteoriens stilling idag. *Det kgl. norske videnskabers Selskabs Forh.* 32, 35 pp.
- Holmboe, J. 1941: Konservator Ove Dahl 1862-1940. *Nyt. Mag Naturv.* 82: 1-8.
- Høeg, O.A. 1941: Ove Dahl. Minnetale i *Kgl. norske Vidensk. Selsk. Mu. Årbok* 1940: 3-5.
- Jørgensen, P.M. (red.) 2007: *Botanikkens historie i Norge*. Fagbokforlaget, 396 s.
- Sørensen, N.A. 1949: Gjeviltvasskammene – nunatakker i Trollheimens midte. *Naturen* 73: 71-81.

Summary

Dahl: Plantgeographical studies in the inner of Romsdal with adjacent montane regions I, II. Skriftene 1893 and 1894.

Ove Christian Dahl (1862-1940) was one of the most industrious Norwegian botanists of all times. He literally walked across Norway bit by bit from Lindesnes to Nordkapp every growth-season from 1890 to 1920 (with one exception, 1902), and this resulted in a series of papers which recorded his finds. However, he always had a clear plantgeographical aim, being very engaged in proving the theory of his beloved teacher Axel Blytt, about the immigration of the Norwegian flora in times of changing climates. These particular papers concern the very interesting flora of Romsdal with the adjacent Trollheimen, where the alpine plants are of particular importance in relation to the theory of glacial survival that was developed as a side-product of Blytt's theory, particularly by the Swede R. Sernander. Dahl discovered several of the so-called centric alpine plants there, but explains their disjunctions (sorted in five areas) to be a result of the ecological conditions as Sernander's later published ideas were not known to him.

